Prof. dr Stevan Lilić (www.slilic.com), redovni profesor Pravnog fakulteta u Beogradu, rukovodi redovnom nastavom iz predmeta "Ekološko pravo" od njegovog uvođenja na Pravnom fakultetu u Beogradu. Na poslediplomskim studijama izvodi nastavu na predmetu *EU Environment Policy and Law – Aspects of Human Rights* u okviru kursa *Master in European Integration*. Autor je i koautor većeg broja naučnih i stručnih radova iz oblasti zaštite životne sredine, između ostalog: *Teaching Environmental Law in Serbia – Challenges and Prospects, Pravo učešća građana u procedurama od značaja za zaštitu životne sredine, Ekološka informacija u pravu EU i zakonodavstvu Srbije, Arhuska konvencija i pristup ekološkoj pravdi u Evropskoj Uniji i Srbiji, Ekološka inspekcija u zakonodavstvu Srbije i Evropske Unije, Ekološka pravda, Stanje prava životinja i njihova zaštita u Srbiji, Zaštita životne sredine, lokalna samouprava i lokalna Agenda 21.*

Mr Mirjana Drenovak, saradnica u nastavi Pravnog fakulteta u Beogradu, vodi stručnu grupu iz predmeta "Ekološko pravo". Učestvuje u izvođenju nastave na poslediplomskim studijama na predmetu *EU Environment Policy and Law – Aspects of Human Rights* u okviru kursa *Master in European Integration*. Autorka je i koautorka naučnih i stručnih radova iz oblasti zaštite životne sredine, između ostalog: *Načelo opreza (precautionary principle) i vanredno ukidanje rešenja, Upravna i upravno-sudska zaštita prava na učešće javnosti u stvarima od značaja za životnu sredinu u Srbiji, Primena Direktive 2008/1/EU o integrisanoj prevenciji i kontroli zagađivanja u Srbiji.*

ISBN 978-86-7630-222-2

S. lilic, M. Drenovak • EKOLOŠKO PRAVO

PRAVNI FAKULTET
UNIVERZITETA U BEOGRADU

STEVAN LILIĆ
u saradnji sa mr Mirjanom Drenovak

EKOLOŠKO PRAVO

BEOGRAD
2010.

PRAVNI FAKULTET UNIVERZITETA U BEOGRADU

Biblioteka
UDŽBENICI

45

Prof. dr Stevan Lilić u saradnji sa mr Mirjanom Drenovak

EKOLOŠKO PRAVO

Izdavač
Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu
Centar za izdavaštvo i informisanje

Za izdavača
prof. dr Mirko Vasiljević, dekan

Urednik Biblioteke
prof. dr Dragan Mitrović

IN MEMORIAM
Anka Bogdanović iz Bara
studentkinja Pravnog fakulteta u Beogradu
(1987-2010)

© Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu, 2010.

Sva prava zadržana. Nije dozvoljeno da bilo koji deo ove knjige bude snimljen, emitovan ili reprodukovan na bilo koji način, uključujući, ali ne ograničavajući se na fotokopiranje, fotografiju, magnetni upis ili bilo koji drugi vid zapisa, bez prethodne dozvole Izdavača.

www.ius.bg.ac.rs

Prof. dr Stevan Lilić

u saradnji sa
mr Mirjanom Drenovak

EKOLOŠKO PRAVO

Beograd
2010.

DODATAK:

METODOLOGIJA IZRADE SEMINARSKOG RADA

1. STANDARDI ZA IZRADU SEMINARSKIH RADOVA

1.1. Ciljevi izrade seminarskog rada

Ciljevi izrade seminarskog rada su:

1) Upoznavanje studenta sa određenom oblašću naučne discipline kroz detaljniju razradu jedne teme iz te oblasti.

2) Priprema studenta za pisanje samostalnih radova: eseja, stručnog rada, master rada i sl. Studentu se pruža prilika da savlada osnove samostalnog naučnog i stručnog rada, formu i stil pisanja.

3) Olakšavanje procesa savladavanja gradiva.[323]

1.2. Metodologija izrade

Osnovna metodološka pravila pisanja seminarskih radova mogu se grupisati u tri kategorije: definisanje zadatka, obrada materijala i prezentacija rezultata. Prva podrazumeva izbor teme, prikupljanje ideja i literature i izradu preliminarne strukture rada. Druga – reviziju preliminarne strukture rada i pisanje prve verzije teksta, a treća pregledanje i ispravljanje teksta.

1.3. Tema seminarskog rada

Tema seminarskog rada može biti:

1) teorijski problem ili

---

[323] Vidi: Standarde rada na Pravnom fakultetu Univerziteta u Beogradu – Standardi za izradu seminarskih radova, *http://www.ius.bg.ac.rs/standardi%20rada%20na% 20PF.htm*, 25. februar 2010.

2) praktičan problem uočen u literaturi ili praksi.

Tema seminarskog rada može biti obrađena na dva načina:

1) Student može da prikupi, obradi, strukturiše i prikaže saznanja iz literature relevantna za temu njegovog rada.

2) Student može da primeni znanje stečeno obradom literature i pokaže kako se neki konkretan problem može rešiti. On to može da učini analizom primera iz prakse ili literature, obradom zadatka, empirijskim istraživanjem ili na neki drugi praktičan način.

1.4. Struktura seminarskog rada

(1) Preporučuje se sledeća struktura seminarskog rada: naslovna strana, sadržaj, uvod – postavljanje problema, obrada teme rada, zaključak, spisak literature.

(2) Naslovna strana treba da sadrži osnovne podatke kao što su: u zaglavlju: naziv fakulteta (Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu), u srednjem delu SEMINARSKI RAD IZ (NAZIV PREDMETA), naslov rada, ime kandidata i broj indeksa. Ispod toga treba naznačiti ime nastavnika, odnosno saradnika koji rukovodi izradom rada, kao i mesto i datum izrade (obično godina predaje rada).

(3) Sledi sadržaj u kome su navedeni osnovni delovi koji čine strukturu seminarskog rada (podnaslovi), kao i brojevi strana na kojima se ti delovi nalaze.

(4) U uvodnom delu seminarskog rada treba uvesti čitaoca u temu, prikazati značaj teme i razloge zbog kojih je student odabrao da obradi baš tu temu, kao i pregled teksta koji sledi.

(5) U centralnom delu seminarskog rada student obrađuje temu rada. Prikazuju se teorijski (osnovne definicije) i praktični (ilustrativni primeri, po pravilu originalni) rezultati koji se odnose na zadatu temu. Taj deo teksta treba da bude strukturisan u više logičnih celina označenih odgovarajućim naslovima i podnaslovima.

(6) Zaključak sadrži sumirana osnovna saznanja do kojih je student došao izradom seminarskog rada.

(7) Student navodi literaturu koju je koristio pri izradi rada (azbučnim/abecednim redom po imenima autora, sa potpunim podacima o bibliografskoj jedinici).

1.5. Obavezna literatura

(1) Studenti prve i druge godine su dužni da prilikom izrade svog rada koriste najmanje dva izvora koji ne spadaju u obaveznu udžbeničku literaturu prve i druge godine.

(2) Studenti treće i četvrte godine moraju da koriste najmanje četiri izvora koji ne spadaju u obaveznu udžbeničku literaturu.

(3) Posebno je poželjno korišćenje izvora na stranim jezicima, kao i Internet sajtova.

1.6. Forma seminarskog rada

(1) Način pisanja: obavezna je upotreba mašine za kucanje ili kompjutera.

(2) Dužina rada: najmanje 10 – poželjno 12 do 17 strana (otprilike 1.800 znakova po stranici teksta, tj. oko 30 redova teksta po stranici i oko 60 znakova po redu).

(3) Format teksta: A4 (210x297 mm), margine sve po 2,5 cm, prored 1,5, font Times New Roman 12 ili drugi slične veličine, npr. Courier ili Arial. Obavezna je numeracija strana.

(4) Rad mora biti štampan i povezan, ali ne i ukoričen.

(5) Rad se predaje u jednom primerku.

1.7. Reference (citiranje)

(1) Navođenje izvora mora se naznačiti u fusnotama (endnotama). U suprotnom, rad će biti negativno ocenjen zbog plagijata.

(2) Ukoliko se koriste fusnote, na kraju rada je obavezna literatura.

(3) Citiranje mora odgovarati standardima za objavljivanje radova u časopisu Anali Pravnog fakulteta Univerziteta u Beogradu.[324]

[324] Vidi: *http://www.ius.bg.ac.rs/Anali/A2009-1/Anali%202009-1%20str.%20336-339.pdf*, 25. februar 2010.

2. METODOLOGIJA IZRADE SEMINARSKOG RADA

Metodologija izrade seminarskog rada podrazumeva nekoliko faza: izbor teme, plan istraživanja, prikupljanje građe, pisanje rada, pripremu odbrane rada i odbranu rada.

U prvoj fazi, u kojoj se vrši izbor teme, studenti treba da se rukovode sa nekoliko pravila:

- Nema dobrih i loših tema.
- Tema ne sme biti suviše široka ni previše uska.
- Bolje uzeti užu nego širu temu.
- Treba izabrati što savremeniju temu.
- Treba uneti nešto novo (nova građa, nov metod, nov pristup itd.).
- Temu od početka treba ograničiti i precizirati.

U drugoj fazi, u kojoj se pravi plan istraživanja, takođe se treba rukovoditi određenim pravilima:

- Navesti osnovna pitanja.
- Navesti potpitanja.
- Ne držati se kruto plana.
- Treba izabrati što savremeniju temu.
- Plan je putokaz za prikupljanje građe.

U trećoj fazi pisanja seminarskog rada neophodno je prikupiti građu koja će biti osnov za pisanje seminarskog rada i u toj fazi je potrebno pridržavati se određenog broja pravila:

- Prikupljanje građe (primarni i sekundarni).
- Sastavljanje bibliografije (citiranje, literatura).

- Čitanje, kritika, pisanje zabeleški (izvodi, stavovi, sopstveni stavovi, fiše).
- Kompozicija građe (organizacija i raspored, logičan raspored, srazmerni delovi, sadržaj).

Nakon što je prikupljena potrebna građa, knjige, članci, tekstovi u klasičnom ili digitalnom obliku, treba preći u fazu pisanja seminarskog rada.

Svaki seminarski rad mora biti podeljen na nekoliko celina:

- uvod,
- razrada,
- zaključak i

Prilikom citiranja korišćenih radova i literature moraju se poštovati određena pravila.

Knjige se mogu citirati na sledeći način:

Stevan Lilić, *Pravna informatika: uvod u primenu informatike u pravu*, Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, 2006, str. 157.

Ako ima više autora: do tri se navodi preko tri se navodi prvi i stavi se: „i dr." ili „et al.".

Članci se mogu citirati na sledeći način:

Živojin Aleksić, *Kibernetika i pravne discipline*, Pravni život, Beograd, br. 5, 1970, str. 22.

Rad u zborniku radova može se citirati na sledeći način:

Stevan Lilić, *Zaštita ponuđača i javne nabavke*, u: Zaštita ponuđača u postupku javnih nabavki, Beograd, Komitet pravnika za ljudska prava, 2004, str. 15.

Neobjavljeni radovi (npr. seminarski radovi, magistarski radovi i doktorske disertacije) mogu se citirati na sledeći način:

Jovan Jovanović, *Kompjuterski kriminal* (neobjavljen seminarski rad, branjen na Pravnom fakultetu Univerziteta u Beogradu 2005. Biblioteka Pravnog fakulteta u Beogradu), str. 15.

Pravni i drugi dokumenti mogu se citirati na sledeći način:

Nacrt zakona o elektronskoj upravi, Beograd, Arhiv Srbije, dokument br. 717, 17. mart 2007, str. 15.

Članci sa Interneta mogu se citirati na sledeći način:

Stevan Lilić, *Zaštita životne sredine, lokalna samouprava i lokalna Agenda 21.* Dostupno na: http://www.lawdem.org/br200558.html. Pristupljeno 16. januara 2010.

Knjige sa Interneta mogu se citirati na sledeći način:

Milan M. Popović, *Dinamika ništavila*. Dostupno na: http://www.milanmpopovic. info. Pristipljeno 16. januara 2010.

Pravni i drugi dokumenti sa Interneta mogu citirati na sledeći način:

Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu. Statut Pravnog fakulteta Univerziteta u Beogradu. Dostupno na: http://www.ius.bg.ac.rs/statut.htm. Pristipljeno 16. januara 2010.

Skraćenice koje se koriste u navođenjima mogu se koristiti na sledeći način:

- *ibidem* (ili *ibid.*) – na istom mestu;
- etc. (et cetera) – i tako dalje ;
- *op. cit.* (opere citato) – navedeno delo;
- *et alia* – i ostali;
- s.a. (sine anno) – bez godine izdanja;
- s.l. (sine loco) – bez mesta izdanja.

U svetu postoji više različitih sistema pravila u vezi sa citiranjem i navođenjem, neki od tih sistema se mogu pronaći na:

Za pisanje literature na kraju seminarskog rada važe neka posebna pravila:

- Unose se izvori koji su korišteni.
- Ne unose se izvori koji nisu korišćeni.
- Unose se izvori po *prezimenima.*
- Izvori se mogu podeliti na razne načine: npr. knjige, članci, dokumenti, zakoni, primarni i sekundarni itd.

Zaključak sledi nakon iznošenja centralnog dela seminarskog rada. On proizilazi iz istraživanja, predstavlja sintezu i završno mišljenje i u njemu se sumarno predstavljaju rezultati rada.

Na kraju svakog seminarskog rada mora da postoji navedena literatura. U ovom delu seminarskog rada sistematizovano se iznose izvori koji su korišćeni tokom pisanja seminarskog rada. Literatura mora biti potpuna, a navode se najvažniji korišćeni izvori.

Pošto je seminarski rad napisan, na početku seminarskog rada treba napisati sadržaj, a potom i pripremiti prezentaciju seminarskog rada koji će biti branjen pred studentima i profesorima.

ODABRANA STRUČNA LITERATURA

Ackerman, John M., Sandoval-Ballesteros, Irma E., *The Global Explosion of Freedom of Information Laws*, „Administrative Law Review", Vol. 58, No. 1, 2006.

Baxter, Brian, *A Theory of Ecological Justice,* Routledge, London – New York, 2005.

Beckerman, Wilfred, *A Poverty of Reason – Sustainable Development and Economic Growth*, The Independent Institute, Oakland, 2003.

Birnie, Patricia, Bozle, Alan, Catherine Redgwell, *International Law & the Environment*, Oxford University Press, 2009.

Čavoški, Aleksandra, *Ekološko pravo – Harmonizacija domaćeg zakonodavstva sa pravom Evropske unije*, Institut za uporedno pravo, Beograd, 2004.

Čavoški, Aleksandra, *Osnovi ekološkog prava Evropske Unije*, Beograd, 2007.

Čok, Vida, Information and Informing on the Environment in International and Communitarian Law, „Strani pravni život", br. 1–2, Beograd, 2005.

Dimitrijević, Pavle, *Upravno pravo kao grana pravnog sistema*, Arhiv za pravne i društvene nauke, br. 3–4, 1974.

Dimitrijević, Pavle, Marković, Ratko, *Upravno pravo*, Beograd, 1986.

Đorđević, Sreten, Katić, Miloš, *Vodič kroz praktičnu primenu Arhuske konvencije i Mali ekološki rečnik,* Regionalni centar za životnu sredinu za centralnu i istočnu Evropu, Kancelarija u Srbiji i Crnoj Gori, Beograd, 2004.

Đorđević, S., Đereg, N., *Arhuska konvencija u Republici Srbiji: učešće javnosti u procesu donošenja odluka o životnoj sredini – studije slučaja*, Regionalni centar za životnu sredinu za centralnu i istočnu Evropu, Kancelarija u Srbiji, Beograd, 2006.

Ebbesen, Jonas (editor), *Access to Justice in Environmental Matters in the EU*, Kluwer Law International, 2002.

Eisenmann, Charles, *Cours de droit administratif I*, Paris, 1982.

European Commission, *Environment Policy Review*, Belgium, 2006

Ferrey, Steven, *Environmental Law*, second edition, New York, 2001.

Hayward, Tim, *Constitutional Environmental Rights*, University Press, Oxford, 2005.

Heldeweg, Michael A., Seerden, René J.G.H., Deketealere, Kurt R., *Public Environmental Law in Europe – a Comparative Search for a Ius Commune*, "European Environmental Law", Kluwer Law International, 2004.

Ilić-Popov, Gordana, *Savet Evrope i zaštita životne sredine*, Centar za mir i natiratnu akciju, Beograd, 2002.

Ilić-Popov, Gordana, *Poresko pravo Evropske unije*, Beograd, 2004.

Ilić-Popov, Gordana, *Implementacija ekoloških poreza u zemljama u tranziciji*, Industrija, Beograd, 2007.

Janjević, Milutin (priređivač), *Konsolidovani ugovor o Evropskoj Uniji – od Rima do Lisabona*, Beograd, 2009.

Joldžić, Vladan, *Ecology Law*, Beograd, 2006.

Joldžić, Vladan, Krivična, disciplinska i materijalna odgovornosti za zagađivanje životne sredine, kaznena politike u oblasti zaštite u svetu i kod nas, Beograd, 2007.

Joldžić, Vladan, *Ekološko pravo Opšti i Poseban deo (Primer Srbije – države u tranziciji)*, Beograd, 2008.

Johnson, Stanlez P., Corcelle, Guz, *The Environmental Policy of the European Communities*, Kluwer Law International, 1997.

Jovašević, Dragan, *Zaštita životne sredine*, Beograd, 2005.

Jovašević, Dragan, *Sistem ekoloških delikata – Ekološko kazneno pravo*, Niš, 2009.

Kavran, Dragoljub, Petković, Gordana (ured.), *Pravo i životna sredina*, Beograd, 1997.

Kiss, Alexandre, Shelton, Dinah, *International Environmental Law*, Transnational Publishers, 2004.

Kramer, Ludwig, *EC Environmental Law*, Sweet & Maxwell, 2007.

Krivokapić, Boris (urednik), *Uvod u pravo Finske*, Beograd, 2005.

Lee, Maria, *EU Environmental Law*, Oxford and Portland, 2005.

Lilić, Stevan, *Ekološka inspecija u zakonodavstvu Srbije i Evropskije unije*, Zbornik radova „50 godina Evropske unije", Institut za uporedno pravo i Kancelarija za pridruživanje EU Vlade Srbije, Beograd, 2007.

Lilić, Stevan, Stojanović, Maja, *Ekološka informacija u pravu EU i zakonodavstvu Srbije*, „Eko-justus I: Pravo i životna sredina u privredi i praksi", Forum kvaliteta (Asocijacija za globalna pitanja kvaliteta), Beograd 2008.

Lilić, Stevan, Drenovak, Mirjana, *Upravna i upravno-sudska zaštita prava na učešće javnosti u stvarima od značaja za životnu sredinu u Srbiji*, Anali Pravnog fakulteta u Beogradu, Beograd, 2009.

Lilić, Stevan, *Upravno pravo / Upravno procesno pravo*, drugo izdanje, Beograd, 2009.

Lukić, Radomir, *Uvod u pravo*, Beograd, 1991.

Milenković, Dejan, *Zbirka propisa iz oblasti zaštite životne sredine*, Beograd, 2006.

Milutinović, Slobodan (priredio), *Kako inicirati lokalnu agendu 21 u mojoj opštini*, Stalna konferencija gradova i opština Jugoslavije, Beograd, 2003.

Misita, Nevenko, *Osnovi prava Evropske unije*, Sarajevo, 2007.

Pavlović, Vukašin, *Pravo i društvo* (zbornik), Beograd, 1996.

Paunović, Milan, *Prava životinja*, Beograd, 2004.

Prokopijević, Miroslav, *Evropska unija – Uvod*, Beograd, 2005.

Sands, Philippe, *Principles of International Environmental Law*, Cambridge University Press, 2003.

Salzman, James, Thompson, Barton H., *Environmental Law and Policy*, New York, 2003.

Savetić, Milena, *Poreski postupak i poreska administracija*, Bilten sudske prakse, br. 3, Beograd, 2003.

Simonsen, Craig B., *Essentials of Environmental Law*, third edition, New York, 1995.

Socorro, Maria, Manguiat, Z., *An Introduction to the Kyoto Protocol's Compliance Mechanism*, Environmental Law Programme, Environmental Law Centre, Bonn, 2006.

Stuart Bell, Donald McGillivray, Environmental law, Oxford, 2008.

Todić, Dragoljub, Vukasović, Vid, *Ekološka kriza u svetu i odgovor međunarodne zajednice,* Savezni sekretarijat za rad, zdravstvo i socijalno staranje, Beograd, 2002.

Vukasović, Vid, *Međunarodnopravno regulisanje informisanja o životnoj sredini u Evropi,* Zbornik radova sa konferencije „Životna sredina ka Evropi", Beograd, 2005.

Wade, E. C. S., Bradley, A. W., *Constitutional and Administrative Law*, London – New York, 1985.

Tehnički urednik
prof. dr Dragan Mitrović

Dizajn korica
Pavle Borovac

Lektura i korektura
Irena Popović

Priprema za štampu
EON studio, Beograd

ISBN 978-86-7630-222-2

Tiraž
300

Adresa redakcije
Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu
Centar za izdavaštvo i informisanje
Bulevar kralja Aleksandra 67
Tel/fax 30-27-725 , 30-27-776
e-mail:centar@ius.bg.ac.rs

www.ius.bg.ac.rs

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Narodna biblioteka Srbije, Beograd

349.6
502.14::34(497.11)

LILIĆ Stevan, 1948-
Ekološko pravo / Stevan Lilić ; u saradnji sa Mirjanom Drenovak. - Beograd : Pravni fakultet, Centar za izdavaštvo i informisanje, 2010 (Beograd : Planeta print). - 324 str. ; 24 cm. - (Biblioteka Udžbenici / Pravni fakultet, Beograd ; 45)

Tiraž 300. - Napomene i bibliografske reference uz tekst. - Bibliografija: str. 319-322.

ISBN 978-86-7630-222-2
1. Drenovak, Mirjana [drugo]
a) Pravo zaštite okoline b) Životna sredina - Pravna žaštita - Srbija
COBISS.SR-ID 175595276